

van zijn lichamelijke en psychische kwalen, maar hem ook te bevrijden van geestelijke en sociale zorgen, hetgeen samengevat wordt in het ene woord: anthropologische geneeskunst.

Welke winst heeft nu het existentialisme gebracht? In de eerste plaats deze winst, dat men opnieuw heeft leren inzien, dat er belangrijke gebieden zijn, waar de rede niet de leiding, de ratio niet normatief is. „Le coeur a ses raisons, que la raison ne connaît pas” (P a s c a l). Gelijk er in het somatische polariteit bestaat tussen inspiratie en expiratie, tussen systole en diastole, tussen anabolie en catabolie, is er in het psychische polariteit tussen verstand en gevoel, tussen intellect en sentiment, tussen rede en wil, kortom tussen het rationele en het niet-rationele. Zo zal de opstand tegen de rede ten slotte moeten leiden tot een soort synthese tussen rationeel en irrationeel, waarbij aan iedere kennisbron, aan elke functie van het menselijk bestaan, van de menselijke existentie, de souvereiniteit in eigen kring wordt toegewezen.

In de tweede plaats is door het existentialisme de leer van de determinatie van het menselijk handelen door het onbewuste (diepte-psychologie) onttroond. Het individu toch, als een „onbeschreven blad in de wereld geworpen” en terecht komend in „toevallige situaties”, is niet psychologisch gedetermineerd en daarom onvrij, maar kan zelf in absolute vrijheid zijn keuze bepalen en zo zijn eigen leven vormen. Maar deze vrijheid wil tevens zeggen: tot keuze bereid zijn. Existeren is derhalve kiezen, zich aan iets binden, verplichtingen op zich nemen. Maar dit wil tegelijk zeggen: verantwoordelijkheid erkennen, wat in onze tijd, waarin de individualiteit in de collectiviteit ten onder dreigt te gaan, een niet genoeg te waarden geluid is.

Een derde winstpunt ten laatste is hierin gelegen, dat het existentialisme een appèl beoogt; in niet-christelijke zin op de mens in zijn zorgen en noden, in christelijke zin op het echte existen, d.w.z. zich tegenover God gesteld weten. Hierdoor wordt de mens op zichzelf teruggeworpen en gaat hij weer vragen naar de zin van zijn bestaan, naar de zin van zijn omgeving (medemens), naar de zin van de werkelijkheid (wereld). En wanneer hij in die situatie dan naar de bijbel grijpt, dan gaat hij zien dat de werkelijkheid om hem heen een door God geschapen werkelijkheid is, dat de kosmos logisch, ordelijk en redelijk van bouw is, dat de ware vrijheid van de mens bestaat in de vrijwillige gehoorzaamheid aan de eisen van des Heeren wet, dat aan de menselijke existentie is vooraf gegaan de goddelijke essentie en dat